

# Innhold

<b>Innledning</b> .....	11
<b>Kapittel 1</b>	
<b>Slik fungerer kommuneøkonomien</b> .....	13
Hvorfor har vi kommuner? .....	13
Hvor kommer pengene fra? .....	14
Hva bestemmer hvor mye som skal til hver kommune? .....	15
Får kommunene for lite, for mye eller akkurat passe med penger? .....	16
Forskjellen på kommuneøkonomi og bedriftsøkonomi .....	18
Oppsummering .....	25
<b>Kapittel 2</b>	
<b>Driftsbudsjettet</b> .....	27
Knekk kommunebudsjettet .....	27
Netto driftsresultat .....	31
Mer- eller mindreforbruk .....	32
Disposisjoner .....	33
Bundne fond .....	34
Sprekker budsjettet – og når? .....	36
Hvorfor sprekker budsjettet? .....	38
Hva skjer hvis kommunen har merforbruk? .....	39
Kassakreditt .....	42
Hvorfor går rike kommuner med underskudd? .....	43
Netto- eller bruttorammer? .....	44
Avskrivninger .....	45
Kan driftsresultatet pyntes på? .....	47
Salg av kraftaksjer .....	47
Pensjonsutgifter .....	48
Overskudd på selvkosttjenester .....	50
Momskompensasjon på investeringer .....	50

Nedbetaling av lån .....	51
Hvor mye kan en kommune låne? .....	51
Hva betyr renteøkning for kommunen? .....	52
Hva betyr aksjemarkedet for kommunen? .....	54
Betyr prisstigningen noe for kommunen? .....	55
Kommunale garantier .....	55
Kommunale foretak .....	56
Budsjettkampen .....	56
Ulike roller i budsjettkampen .....	57
Andre måter å budsjettere på .....	57
Oppsummering .....	58
<b>Kapittel 3</b>	
<b>Investeringsbudsjettet</b> .....	59
Når investeringene blir for store .....	61
Standard skjema .....	62
Oppsummering .....	64
<b>Kapittel 4</b>	
<b>Økonomiplanen</b> .....	66
Økonomiplanens hensikt .....	66
Eksempel på økonomiplan .....	67
Oppsummering .....	73
<b>Kapittel 5</b>	
<b>Balansen</b> .....	74
Eksempel på balanse .....	74
Eiendeler .....	76
Gjeld og egenkapital .....	76
Oppsummering .....	79
<b>Kapittel 6</b>	
<b>Inntektene</b> .....	80
Er kommunen rik eller fattig? .....	80
Skatteinntekter .....	84
Selskapsskatt .....	89
Hvordan kan kommunen skaffe seg flere inntekter? .....	90
Momskompensasjon .....	92
Finansforvaltning – eiendeler og gjeld .....	95

Å forvalte lån .....	96
Eiendomsskatt .....	97
Verker og bruk .....	97
Boliger .....	98
Tidsfrist .....	99
Kraftkommuner .....	100
Kommunale avgifter og gebyrer .....	100
Skjønnstilskudd .....	103
Oppsummering .....	104

## Kapittel 7

<b>Pensjonskostnader for kommunene</b> .....	105
Garantert rente .....	107
Overskudd til kommunen? .....	107
Oppsummering .....	109

## Kapittel 8

<b>Inntektssystemet</b> .....	111
Innbyggertilskudd .....	111
Inntektsutjevning .....	112
Utgiftsutjevning – dyre og billige kommuner .....	113
Småkommunetilskudd .....	114
Nord-Norge- og Namdalstilskudd .....	115
Distriktstilskudd i Sør-Norge .....	115
Vekstkommunetilskudd .....	115
Andre saker i inntektssystemet .....	116
Korrigert inntekt .....	116
Oppsummering .....	117

## Kapittel 9

<b>KOSTRA – en tall- og fallgruve</b> .....	118
10 på topp og bunn .....	118
Slik er KOSTRA bygd opp .....	119
Nøkkeltall .....	120
Grunnlagsdata .....	121
Kvalitetsindikatorer .....	122
Noen KOSTRA-problemer .....	123
Organisering – foretak .....	123
Feil tall .....	125

Prioritering – feil begrep .....	126
For få data? .....	127
Gamle feil blir liggende .....	128
Kommuner som ikke leverer .....	128
Hvilket tall skal du bruke? .....	130
Hvilke finansielle nøkkeltall kan du ha mest nytte av? .....	132
Blir tilbudet bedre eller dårligere? .....	137
Detaljerte tall fra driftsregnskapet .....	138
Funksjoner og arter .....	138
Hovedoversikter for drift og investering .....	139
Hvem skal du sammenligne med? .....	140
Bruk tidsseriene .....	140
Oppsummering .....	141

## **Kapittel 10**

<b>Åpenhet og kontroll</b> .....	142
Kommunerevisjonen og kontrollutvalget .....	142
Kommunerevisjonen .....	142
Kontrollutvalget .....	143
Om reiseregninger – offentlighet .....	145
Om det å sjekke politikeres økonomiske forhold .....	145
Om «budsjettdrøftinger» .....	146
Habilitet .....	147
Fylkesmannens rolle .....	147
Svartelista .....	147
Budsjettkontroll .....	148
Oppsummering .....	149

## **Kapittel 11**

<b>Konkurrans og privatisering</b> .....	151
Konkurransutsetting av tjenester .....	151
Innkjøpsregler .....	153
Innkjøp under nasjonale grenser .....	154
Innkjøp over den nasjonale grensen .....	156
Klagenemnda for offentlige anskaffelser .....	157
Anbud og forhandling .....	158
Innkjøp over EUs grenser .....	159
Interkommunale selskaper .....	160
Oppsummering .....	161

## Kapittel 12

<b>Nye styringsmetoder</b> .....	162
Omorganiserer kommunen? .....	162
Innsatsstyrt finansiering .....	163
Fritt brukervalg .....	164
Balansert målstyring .....	165
Oppsummering .....	166

## Kapittel 13

<b>Litt om enkeltsaker</b> .....	167
Barnehagereformen .....	167
Hvem vinner på rammetilskudd? .....	167
Ressurskrevende brukere .....	169
Flykntilskudd/introduksjonsordning .....	170
Selvkosttjenester .....	170
Vann, renovasjon og avløp .....	170
Skolefritidsordning .....	171
Oppsummering .....	171

## Kapittel 14

<b>Litt om bruk av tall</b> .....	173
Usikkerhet .....	173
Per innbygger eller hva? .....	174
Hva skal jeg med kommunenummer? .....	174
SSBs kommunegruppering .....	174

<b>Ordforklaringer</b> .....	177
------------------------------	-----

<b>Nyttige adresser</b> .....	182
-------------------------------	-----

Andre aktuelle nettsteder .....	183
---------------------------------	-----

<b>Kildehenvisninger</b> .....	185
--------------------------------	-----